

Кузів М. З.,

Тернопільський національний економічний університет

РОЛЬОВІ ІГРИ НА ЗАНЯТТІ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЯК МЕТОД НАВЧАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

У наш час все більше розширюються зв'язки України із зарубіжними країнами, й інтерес до вивчення іноземної мови невпинно зростає. У методиці викладання іноземної мови існують різні способи оптимізації навчальної діяльності, в тому числі й гра. Ігри викликають інтерес викладачів іноземної мови, оскільки сприяють формуванню та розвитку навичок іншомовного спілкування.

Ключові слова: рольова гра, комунікативна компетенція, функції рольової гри, класифікація рольових ігор, форми рольових ігор.

В наше время все больше расширяются связи Украины с зарубежными странами, и интерес к изучению иностранного языка постоянно возрастает. В методике преподавания иностранного языка существуют различные способы оптимизации учебной деятельности, в том числе и игра. Игры вызывают интерес преподавателей иностранного языка, поскольку способствуют формированию и развитию навыков иноязычного общения.

Ключевые слова: ролевая игра, коммуникативная компетенция, функции ролевой игры, классификация ролевых игр, формы ролевых игр.

Nowadays, more and more expanding relations of Ukraine with foreign countries, and interest in learning a foreign language is increasing. In the methods of teaching foreign languages have different ways of optimizing the learning activities, including game. Games of interest of foreign language teachers as contributing to the formation and development of foreign language communication skills.

Keywords: role play, communicative competence, functions of role-playing game, the classification of role-playing games, forms of role-playing games.

Розвиток міжнародних відносин, приєднання України до Болонського процесу висувають нові вимоги до підготовки майбутніх фахівців, які змогли б успішно реалізувати свою професійну діяльність.

На сучасному етапі розвитку методики вивчення іноземної мови основний акцент робиться на розвиток особистісно орієнтованого (інтерактивного) та комунікативного підходів. Підвищення ефективності навчання є одним із головних завдань сьогодення.

Мовна комунікація не існує сама по собі, а створюється у процесі соціальної взаємодії з іншими людьми. Якщо засоби мови можна вивчити і без спілкування з партнерами, то оволодіти самою мовою можливо лише в процесі комунікації. Традиційна система побудови занять не забезпечує відповідних умов для формування і розвитку навичок іншомовного спілкування.

Рольова гра – простий спосіб пізнання людиною навколишньої дійсності, один із найдоступніших шляхів до оволодіння знаннями, уміннями, навичками. Необхідність раціональної побудови, організації і застосування рольових ігор у процесі навчання і виховання школярів засобами іноземної мови вимагає ретельного і детального вивчення цього питання.

Необхідність введення методів активного навчання, зокрема ігрових у навчальний процес, висвітлюється в науково-методичній літературі та публікаціях багатьох науковців. Розробкою ігрових форм і методів навчання іноземної мови займалися: Вишневецький О.І., Деркач А.А., Китайгородська Г.О., Красовська Н.П., Олійник Т.І., Щербак С.Д. та ін.

Мета статті – розглянути місце рольових ігор у сучасній методиці викладання іноземної мови та проаналізувати використання рольових та ділових ігор як елементів інтерактивного підходу у процесі вивчення німецької мови студентами-економістами в умовах міжкультурної інтеграції.

Рольова гра як методичний прийом навчання іноземних мов одержала широке застосування у практиці. Рольова гра деякими зарубіжними методистами (J. Laylor, J. Revell) визначається як спонтанна поведінка того, хто навчається, його реакція на поведінку інших людей, що беруть участь в гіпотетичній ситуації. Методист D. Verne дотримується такої самої думки. Він визначає рольову гру як прийом, коли студент повинен вільно імпровізувати в межах заданої ситуації, виступаючи в ролі одного з її учасників. Вона належить до групи активних засобів навчання, допомагає активізувати мовну діяльність студентів, формує у них уміння самостійно висловлювати свої думки, виховує в учнів почуття впевненості в собі, сприяє створенню позитивного психологічного мікроклімату на занятті; залучає до активної мовленнєвої діяльності всіх студентів [6].

Комунікативний підхід до навчання іноземним мовам є сьогодні методичним стандартом. Реалізація комунікативного підходу у навчальному процесі з іноземної мови означає, що формування іншомовних мовленнєвих навичок і умінь відбувається шляхом і завдяки здійсненню студентом іншомовної мовленнєвої діяльності. Іншими словами, оволодіння засобами спілкування (фонетичними, лексичними, граматичними) спрямоване на їх практичне застосування у процесі спілкування. Оволодіння уміннями говоріння, аудіювання, читання та письма здійснюється шляхом реалізації цих видів мовленнєвої діяльності у процесі навчання в умовах, що моделюють ситуації реального спілкування [7, с. 39].

Ефективна рольова гра забезпечує високу активність кожного учасника навчального процесу. Незважаючи на те, що різні ролі відрізняються об'ємом рольових реплік, кожен із учасників бере активну участь в ігровій діяльності, навіть якщо він отримує невеликі за змістом ролі. Для успішного проведення рольової гри необхідна постійна концентрація уваги всіх студентів за її перебігом. Для того, щоб вчасно й правильно виступити зі своєю реплікою, навіть ті учасники, які мають невелику роль, повинні постійно зосереджуватися над отриманою інформацією, обробляти й оцінювати її. Різноманітність ролей допомагає вирішити проблему неоднорідності групи як

щодо мовної підготовки її учасників, так і щодо індивідуальних особливостей кожного студента. Перевага рольової гри над іншими методами навчання полягає в тому, що надто сором'язливим і невпевненим у собі студентам легше говорити, "сховавшись" за роль. Відповідно знімається психологічна напруга учасників гри, підвищується їх комунікабельність. Роль викладача в процесі гри постійно змінюється. На початку гри він активно контролює діяльність учасників, але поступово його роль зводиться до ролі активного спостерігача. Саме на викладачеві лежить відповідальність за успіх гри. Він повинен чітко визначити цілі гри та її складові елементи, створити такі умови, коли досягається максимальна зацікавленість студентів [8, с. 106].

За визначенням, "гра – це вид діяльності в умовах ситуацій, спрямованих на відтворення і засвоєння суспільного досвіду, у якому складається й удосконалюється самоврядування поведінням" [10, с. 99].

У людській практиці рольова гра виконує такі функції [1; 3; 5]:

- розважальну (це основна функція гри – розважити, надихнути, викликати інтерес);
- комунікативну: освоєння діалектики спілкування;
- самореалізації у грі;
- терапевтичну: подолання різних труднощів, що виникають в інших видах життєдіяльності;
- діагностичну: виявлення відхилень від нормативної поведінки, самопізнання в процесі гри;
- функцію корекції: внесення позитивних змін у структуру особистісних показників;
- міжнаціональної комунікації: засвоєння єдиних для всіх людей соціально-культурних цінностей;
- соціалізації: включення в систему суспільних відносин, засвоєння норм.

Рольова гра повинна відповідати таким вимогам [9, с. 31]:

- гра повинна стимулювати мотивацію навчання, викликати в студентів інтерес і бажання гарно виконати завдання, її варто проводити на основі ситуації, адекватної реальній ситуації спілкування;
- рольову гру потрібно добре підготувати і чітко організувати з погляду як змісту, так і форми;
- рольова гра повинна бути прийнята всією групою;
- вона неодмінно проводиться в доброзичливій, творчій атмосфері, викликає в студентів почуття задоволення, радості;
- гра організовується таким чином, щоб студенти могли активно спілкуватися, з максимальною ефективністю використовуючи мовний матеріал, що відпрацьовується.

Згідно із Г. А. Китайгородською, В. А. Бухбіндером [5] та І. Л. Бімом [2] ролі поділяються на:

Статусні ролі, що не мають особистісних характеристик і діють в стандартних ситуаціях повсякденного життя (наприклад, професійна роль).

Позиційні ролі: звичайно кодовані правилами, що визначають деяку позицію в суспільстві, зокрема, сімейний стан, стать, вік, особисті якості.

Ситуативні ролі, представлені у виді фіксованих стандартів поведінки і діяльності, для програвання яких досить бути короткочасним учасником ситуації спілкування: роль гостя, туриста, пішохода та інші [4, с. 43].

Рольова гра може зображувати елементарний комунікативний акт (покупка, поздоровлення, знайомство, співбесіда з роботодавцем) і складний комунікативний акт, що складається із серії елементарних актів (вибір маршруту подорожі у бюро подорожей, у залізничній касі, пошук вакансій в агенції праці) [4, с. 43].

Найбільш розповсюджені форми рольових ігор: презентація, інтерв'ю, заочна подорож, прес-конференція, круглий стіл, телеміст, екскурсія, казка, репортаж, клуб за інтересами.

Досягнути високого рівня комунікативної компетенції в іноземній мові, не знаходячись серед її носіїв, дуже важко. Тому важливим завданням викладача є створення на занятті з іноземної мови реальних і уявлених ситуацій спілкування, використовуючи для цього різні форми роботи. Проаналізувавши низку наукової та методичної літератури, ми дійшли висновків, що вивчення німецької мови за допомогою методу дидактичних ігор сприяє активізації засвоєння навчального матеріалу, позитивно впливає на різні сфери розвитку майбутніх фахівців, забезпечує високий рівень комунікативної діяльності в процесі виконання ігрових завдань, формує колективні навички співпраці, дає можливість поєднати теоретичні знання з практичною діяльністю.

Література:

1. Артемов В. А. Психология обучения иностранным языкам: Учеб. пособие / В. А. Артемов. – М. : Просвещение, 1983. – 222 с.
2. Бим И. Л. Методика обучения иностранным языкам / И. Л. Бим. – М. : Высшая школа, 1991. – 319 с.
3. Близнюк О. І., Панова Л. С. Ігри у навчанні іноземних мов: Посібник для вчителів / О. І. Близнюк, Л. С. Панова. – К. : Освіта, 1997. – 64 с.
4. Эльконин Д. Б. Творческие ролевые игры детей дошкольного возраста / Д. Б. Эльконин. – М. : Просвещение, 1957. – 289 с.
5. Китайгородская Г. А., Бухбиндер В. А. Методика интенсивного обучения иностранному языку / Г. А. Китайгородская, В. А. Бухбиндерю – К. : Освіта, 1988. – 279 с.
6. Любка Є. М. Використання рольової гри на уроках французької мови : Методичні рекомендації / Є. М. Любка. – Виноградів, 2011. – 33 с.
7. Николаева С. Ю. Методика навчання іноземних мов у середніх навчальних закладах / С. Ю. Николаева. – К. : Ленвіт, 1999. – 320 с.
8. Олійник Т. І. Рольова гра у навчанні англійської мови : Посібник для вчителів / Т. І. Олійник. – К. : Освіта, 2004. – 128 с.
9. Пассов Е. И. Урок иностранного языка в средней школе. Игра – дело серьезное / Е. И. Пассов. – М. : Просвещение, 1988. – 130 с.
10. Селевко Г. К. Современные образовательные технологии: Учебное пособие / Г. К. Селевко. – М. : Народное образование, 1998. – 231 с.